

DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2009/52/EK

(2009. gada 18. jūnijs),

ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 63. panta 3. punkta b) apakšpunktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

(1) Eiropadome, tiekoties 2006. gada 14. un 15. decembrī, vienojās, ka būtu jāstiprina dalībvalstu sadarbību cīņā pret nelikumīgu imigrāciju un jo īpaši būtu jāpastiprina pret nelikumīgo nodarbinātību vērstie pasākumi gan dalībvalstu, gan ES līmenī.

(2) Galvenais faktors, kas veicina nelikumīgo imigrāciju ES, ir iespēja strādāt ES bez nepieciešamā tiesiskā statusa. Rīcībai pret nelikumīgo imigrāciju un nelikumīgo uzturēšanos tādējādi būtu jāietver pasākumi, kas vērsti pret šo veicinošo faktoru.

(3) Minēto pasākumu galvenajai sastāvdaļai vajadzētu būt vispārējam aizliegumam nodarbināt trešo valstu valstspiederīgos, kam nav tiesību uzturēties ES, kuru papildina sankcijas pret darba devējiem, kas pārkāpj šo aizliegumu.

⁽¹⁾ OV C 204, 9.8.2008., 70. lpp.

⁽²⁾ OV C 257, 9.10.2008., 20. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2009. gada 4. februāra Atzinums (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts) un Padomes 2009. gada 25. maija Lēmums.

(4) Tā kā ar šo direktīvu nosaka minimālos standartus, dalībvalstu ziņā vajadzētu palikt tam, vai pieņemt vai saglabāt stingrākas sankcijas un pasākumus, un noteikt stingrākus darba devēju pienākumus.

(5) Šī direktīva nebūtu jāpiemēro trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas likumīgi, neatkarīgi no tā, vai viņiem atļauts strādāt to teritorijā. Turklāt tā nebūtu jāpiemēro personām, kam ir tiesības uz pārvietošanās brīvību Kopienā, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) ⁽⁴⁾ 2. panta 5. punktā. Kā arī tā nebūtu jāpiemēro trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas Kopienas tiesību akti, piemēram, vienā dalībvalstī likumīgi nodarbinātajiem, kurus pakalpojumu sniedzējs nosūta uz citu dalībvalsti pakalpojumu sniegšanai. Šī direktīva būtu jāpiemēro, neskarot attiecīgās valsts tiesību aktus, ar ko aizliedz nodarbināt trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas likumīgi, bet strādā, pārkāpjot savas uzturēšanās atļaujas nosacījumus.

(6) Šīs direktīvas konkrētiem mērķiem būtu jādefinē atsevišķi termini, un šādas definīcijas būtu jāizmanto, tikai piemērojot šo direktīvu.

(7) Termina "nodarbinātība" definīcijā būtu jāiekļauj nodarbinātības galvenie elementi, proti, darbības, kas ir algots darbs vai darbs, par ko būtu jāsaņem atalgojums un ko veic darba devēja vadībā un/vai uzraudzībā neatkarīgi no tiesiskajām attiecībām.

(8) "Darba devēja" definīcijā var iekļaut personu apvienības, kas bez juridiskas personas statusa ir tiesīgas veikt juridiskas darbības.

⁽⁴⁾ OV L 105, 13.4.2006., 1. lpp.

- (9) Lai novērstu tādu trešo valstu valstspiederīgo nodarbināšanu, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, darba devējiem būtu jānosaka prasība pirms trešās valsts valstspiederīgā pieņemšanas darbā (arī gadījumos, kad trešās valsts valstspiederīgo pieņem darbā, lai nosūtītu uz citu dalībvalsti sniegt pakalpojumus) pārbaudīt, vai trešās valsts valstspiederīgajam ir derīga uzturēšanās atļauja vai cits uzturēšanās tiesības apliecinošs dokuments, kas apliecina, ka viņš likumīgi uzturas uzņemošās dalībvalsts teritorijā.
- (10) Lai dalībvalstis varētu pārbaudīt, vai dokuments nav viltots, darba devējiem būtu arī jāprasa paziņot kompetentajām iestādēm par trešās valsts valstspiederīgā pieņemšanu darbā. Lai mazinātu administratīvo slogu, dalībvalstīm vajadzētu atļaut šādu paziņojumu sniegt saistībā ar citām paziņošanas sistēmām. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai pieņemt lēmumu par vienkāršotu paziņošanas procedūru darba devējiem, kas ir fiziskas personas, ja nodarbinātība ir saistīta ar viņu personiskām vajadzībām.
- (11) Darba devēji, kas ir izpildījuši šajā direktīvā paredzētās prasības, būtu jāatbrīvo no atbildības par tādu trešo valstu valstspiederīgo nodarbināšanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, jo īpaši, ja kompetentā iestāde vēlāk konstatē, ka darbinieka uzrādītie dokumenti ir viltoti vai izmantoti negodīgi, ja vien darba devējs nav zinājis, ka dokumenti ir viltoti.
- (12) Lai darba devējiem atvieglotu viņu pienākumu izpildi, dalībvalstīm būtu jādara viss iespējamais, lai savlaicīgi izskatītu prasības par uzturēšanās atļauju atjaunošanu.
- (13) Lai īstenotu vispārējo aizliegumu un atturētu no pārkāpumiem, dalībvalstīm būtu jāparedz atbilstīgas sankcijas. Minētajās sankcijās būtu jāietver finansiālas sankcijas un maksājumi to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanas izdevumu segšanai, kuri dalībvalstī uzturējušies nelikumīgi, kā arī jāparedz iespēja samazināt finansiālās sankcijas darba devējiem, kas ir fiziskas personas, ja nodarbinātība ir saistīta ar viņu personiskām vajadzībām.
- (14) Darba devējiem jebkurā gadījumā būtu jāprasa samaksāt trešo valstu valstspiederīgajiem visu tiem pienākošos atalgojumu par paveikto darbu un visus no tā izrietošos nodokļus un sociālā nodrošinājuma iemaksas. Ja atalgojuma līmeni nevar noteikt, tad pieņem, ka tā bijusi vismaz tāda, kā tas noteikts spēkā esošajos tiesību aktos par minimālo algu, kopīgumiem vai saskaņā ar iedibinātu praksi attiecīgajās nodarbinātības nozarēs. Darba devējam vajadzības gadījumā būtu arī jāprasa apmaksāt attiecīgā atalgojuma nosūtīšanu uz valsti, kurā nelikumīgi nodarbinātais trešās valsts valstspiederīgais ir atgriezies vai uz kuru ticis nosūtīts atpakaļ. Gadījumos, kad darba devējs nav veicis atlikušos maksājumus, dalībvalstīm nav pienākums izpildīt šo pienākumu viņa vietā.
- (15) Nelikumīgi nodarbinātam trešās valsts valstspiederīgajam nevajadzētu atvasināt tiesības ieceļot, uzturēties vai piekļūt darba tirgum ne no nelikumīgas nodarbinātības līgumattiecībām, ne no atalgojuma maksājumiem vai atlikušajiem maksājumiem, sociālā nodrošinājuma iemaksām vai nodokļiem, kas darba devējam vai juridiskai personai viņa vietā jāmaksā.
- (16) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka trešo valstu valstspiederīgo prasības tiek vai var tikt iesniegtas un ka darbojas mehānismi, kas nodrošina, ka trešo valstu valstspiederīgie var saņemt visas atgūtās summas no viņiem pienākošās nesamaksātā atalgojuma. Dalībvalstīm nevajadzētu būt pienākumam šajos mehānismos iesaistīt savas misijas vai pārstāvniecības trešās valstīs. Saistībā ar to, ka tiek izveidoti mehānismi, ar ko atvieglo sūdzību iesniegšanu un izskatīšanu, un ja dalībvalstu tiesību akti to jau neparedz, dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja un pievienotā vērtība tam, ka kompetenta iestāde tiek pilnvarota sākt tiesvedību pret darba devēju, lai atgūtu nesamaksāto atalgojumu.
- (17) Dalībvalstīm būtu arī jāparedz vismaz trīs mēnešu darba attiecību pastāvēšanas prezumpcija, lai vismaz attiecībā uz konkrētu periodu pierādīšanas pienākums gultos uz darba devēju. Cita starpā, arī darbiniekam vajadzētu būt iespējai pierādīt darba attiecību esamību un ilgumu.
- (18) Dalībvalstīm būtu jāparedz iespēja darba devējiem piemērot citas sankcijas, *inter alia* aizliegumu saņemt dažas vai visas priekšrocības, ko saņem ar valsts starpniecību, atbalstus vai subsīdijas, tostarp lauksaimniecības subsīdijas, aizliegumu piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās un pienākumu atmaksāt jau piešķirtās dažas vai visas priekšrocības, ko saņem ar valsts starpniecību, atbalstu vai subsīdijas, tostarp dalībvalstu pārvaldītos ES fondu līdzekļus. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai pieņemt lēmumu nepiemērot šīs papildu sankcijas darba devējiem, kas ir fiziskas personas, ja nodarbinātība ir saistīta ar viņu personiskām vajadzībām.
- (19) Šai direktīvai un jo īpaši tās 7., 10. un 12. pantam nevajadzētu skart Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 (2002. gada 25. jūnijs) par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam ⁽¹⁾.
- (20) Ņemot vērā to, ka dažās skartajās nozarēs izplatīta parādība ir apakšuzņēmēji, ir jānodrošina, ka vismaz darbuzņēmējam, kuram darba devējs ir tiešs apakšuzņēmējs, var būt jāmaksā finansiālās sankcijas kopā ar darba devēju vai viņa vietā. Īpašos gadījumos citiem darbuzņēmējiem var būt jāmaksā finansiālās sankcijas kopā ar to darba devēju

(1) OV L 248, 16.9.2002., 1. lpp.

vai viņa vietā, kurš nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstīs uzturas nelikumīgi. Atlikušajos maksājumos, kas jāveic saskaņā ar šajā direktīvā minētajiem noteikumiem par atbildību, būtu jāiekļauj arī iemaksas dalībvalstu atvaļinājumu un sociālajos fondos, ko regulē tiesību akti vai koplīgumi.

- (21) Prakse rāda, ka līdzšinējās sankciju sistēmas nav pietiekamas, lai panāktu trešo valstu valstspiederīgo, kas uzturas nelikumīgi, nodarbināšanas aizlieguma pilnīgu ievērošanu. Viens no iemesliem ir tas, ka administratīvās sankcijas nav pietiekami stingras, lai atturētu no pārkāpuma dažus negodīgus darba devējus. Aizlieguma ievērošanu var stiprināt, un tā būtu jāstiprina, piemērojot kriminālsodus.
- (22) Lai garantētu pilnīgu vispārējā aizlieguma efektivitāti, pastāv īpaša vajadzība pēc iedarbīgākām sankcijām šādu nopietnu pārkāpumu gadījumos: pastāvīgi atkārtoti pārkāpumi, ievrojama skaita trešo valstu valstspiederīgo nelikumīga nodarbināšana, īpaši ekspluatējoši darba apstākļi, gadījumi, kad darba devējs zina, ka darbinieks ir cilvēku tirdzniecības upuris, un nelikumīga nepilngadīgo nodarbināšana. Šajā direktīvā dalībvalstīm ir noteikts pienākums valsts tiesību aktos paredzēt kriminālsodus par šiem nopietnajiem pārkāpumiem. Ar šo direktīvu nenosaka pienākumu piemērot šādu sodu vai citus pieejamus tiesībaizsardzības pasākumus atsevišķos gadījumos.
- (23) Visos gadījumos, kas saskaņā ar šo direktīvu ir uzskatāmi par nopietniem, pārkāpums visā Kopienā būtu atzīstams par noziedzīgu nodarījumu, ja tas izdarīts ar nodomu. Šīs direktīvas noteikumiem attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem nevajadzētu skart Padomes Pamatlēmuma 2002/629/TI (2002. gada 19. jūlijs) par cilvēku tirdzniecības apkarošanu ⁽¹⁾ piemērošanu.
- (24) Noziedzīgam nodarījumam būtu jāparedz iedarbīgi, samērīgi un atturoši kriminālsodi. Pienākums nodrošināt iedarbīgu, samērīgu un atturošu kriminālsodu piemērošanu saskaņā ar šo direktīvu neskar krimināltiesību un kriminālās tiesvedības iekšējo struktūru dalībvalstīs.
- (25) Juridiskas personas arī var saukt pie atbildības par šajā direktīvā minēto noziedzīgo nodarījumu, jo daudzi darba devēji ir juridiskas personas. Šīs direktīvas noteikumi nesatur pienākumu dalībvalstīm ieviest juridisku personu kriminālatbildību.
- (26) Lai atvieglotu šīs direktīvas piemērošanu, būtu jāizveido efektīvi sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas mehānismi,
- ar kuru palīdzību trešo valstu valstspiederīgie var iesniegt sūdzības vai nu personīgi, vai ar norīkotu trešo personu, piemēram, arodbiedrību vai citu apvienību, starpniecību. Šādas norīkotas trešās personas, kad tās sniedz palīdzību sūdzību iesniegšanai, būtu jāaizsargā pret iespējamām sankcijām, kas paredzētas saskaņā ar noteikumiem, kuri aizliedz atbalstīt neatļautu uzturēšanos.
- (27) Lai papildinātu sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas mehānismus, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai izsniegt uzturēšanās atļaujas uz ierobežotu laiku, kas saistīts ar attiecīgo valsts iestāžu procedūru ilgumu, tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru darba apstākļi ir bijuši īpaši ekspluatējoši vai kuri bijuši nelikumīgi nodarbināti nepilngadīgie, un kuri sadarbojas ar iestādēm kriminālās izmeklēšanas procesā pret darba devēju. Šādas uzturēšanās atļaujas būtu jāizsniedz līdzīgi kā to dara trešo valstu valstspiederīgo gadījumā, uz kuriem attiecas Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībā, kas veicina nelikumīgo imigrāciju, un kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm ⁽²⁾.
- (28) Lai nodrošinātu apmierinošu šīs direktīvas piemērošanas līmeni un cik vien iespējams mazinātu piemērošanas līmeņa atšķirības dalībvalstīs, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to teritorijā veic efektīvas un pienācīgas pārbaudes, un būtu jāinformē Komisija par veikto pārbaūžu rezultātiem.
- (29) Dalībvalstis būtu jānodrošina katru gadu noteikt valsts mērķi par pārbaūžu skaitu attiecībā uz darbības nozarēm, kurās koncentrējas to trešo valstu valstspiederīgo nodarbinātība, kuri šajā teritorijā uzturas nelikumīgi.
- (30) Lai palielinātu pārbaūžu efektivitāti šīs direktīvas piemērošanas nolūkā, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka dalībvalsts tiesību aktos ir paredzētas atbilstīgas pilnvaras, lai kompetentās iestādes varētu veikt pārbaudes, ka informāciju par nelikumīgu nodarbinātību, tostarp iepriekšējo pārbaūžu rezultātus, apkopo un apstrādā, lai efektīvi īstenotu šo direktīvu, un ka ir pieejams pietiekams skaits darbinieku, kam ir vajadzīgās prasmes un kvalifikācija, lai efektīvi veiktu pārbaudes.
- (31) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka pārbaudes šīs direktīvas piemērošanas nolūkā neskar – nedz kvantitatīvi, nedz kvalitatīvi – pārbaudes, ko veic, lai novērtētu nodarbinātības un darba apstākļus.

⁽¹⁾ OV L 203, 1.8.2002., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 261, 6.8.2004., 19. lpp.

- (32) To norīkoto darbinieku gadījumā, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, dalībvalstu pārbaudes iestādes var izmantot sadarbību un informācijas apmaiņu, kas paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā ⁽¹⁾, lai pārbaudītu, vai attiecīgie trešās valsts valstspiederīgie izcelsmes dalībvalstī ir nodarbināti likumīgi.
- (33) Šī direktīva būtu uzskatāma par papildinājumu pasākumiem, ar ko vērsas pret neregistrēto nodarbinātību un ekspluatēšanu.
- (34) Saskaņā ar 34. punktu Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ⁽²⁾ dalībvalstīm ir ieteikts gan savām vajadzībām, gan Kopienas interesēs izstrādāt tabulas, kurās pēc iespējas precīzāk atspoguļota atbilstība starp šo direktīvu un tās transponēšanas pasākumiem, un padarīt tās publiski pieejamas.
- (35) Jebkurai personas datu apstrādei, ko veic, īstenojot šo direktīvu, būtu jānotiek saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti ⁽³⁾.
- (36) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, nelikumīgās imigrācijas apkarošanu, vērsties pret nodarbinātību kā veicinošo faktoru, nevar pietiekami labi sasniegt dalībvalstīs, un to, ka šīs direktīvas mēroga un ietekmes dēļ šo mērķi var labāk sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai.
- (37) Šajā direktīvā ņemtas vērā pamattiesības un ievēroti principi, kas jo īpaši noteikti Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Konkrēti, tā būtu jāpiemēro, pienācīgi ievērojot brīvību veikt uzņēmējdarbību, vienlīdzību likuma priekšā un diskriminācijas aizlieguma principu, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, tiesiskuma principu un noziedzīgo nodarījumu un sodu samērīguma principu, saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16., 20., 21., 47. un 49. pantu.
- (38) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, un neskarot minētā protokola 4. pantu, minētās dalībvalstis nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un tādēļ šī direktīva tām nav saistoša un nav jāpiemēro.
- (39) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un tādēļ šī direktīva tai nav saistoša un nav jāpiemēro.

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Priekšmets un darbības joma

Lai vērstos pret nelikumīgu imigrāciju, ar šo direktīvu aizliedz to trešo valstu valstspiederīgo nodarbinātību, kas dalībvalstīs uzturas nelikumīgi. Tādēļ ar to nosaka kopējus minimālos standartus sankcijām un pasākumiem, kas dalībvalstīs piemērojami darba devējiem, kuri pārkāpj minēto aizliegumu.

2. pants

Definīcijas

Šīs direktīvas konkrētiem mērķiem izmanto šādas definīcijas:

- a) "trešās valsts valstspiederīgais" ir jebkura persona, kas nav Eiropas Savienības pilsonis Līguma 17. panta 1. punkta nozīmē un kas nav persona, kam ir brīvas pārvietošanās tiesības Kopienā, kā noteikts Šengenas Robežu kodeksa 2. panta 5. punktā;
- b) "trešās valsts valstspiederīgā nelikumīga uzturēšanās" ir trešās valsts valstspiederīgā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst nosacījumiem par atrašanos vai pastāvīgu uzturēšanos šajā dalībvalstī, atrašanās dalībvalsts teritorijā;
- c) "nodarbinātība" ir tādas darbības veikšana, kas ietver jebkādu darbu darba devēja labā vai viņa vadībā, un/vai uzraudzībā, kuru regulē saskaņā ar valsts tiesību aktiem vai iedibinātu praksi;
- d) "nelikumīga nodarbinātība" ir tāda trešās valsts valstspiederīgā nodarbinātība, kurš uzturas nelikumīgi;

⁽¹⁾ OV L 18, 21.1.1997., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 321, 31.12.2003., 1. lpp.

⁽³⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

- e) "darba devējs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, tostarp pagaidu darba aģentūra, kuras labā vai kuras vadībā un/vai uzraudzībā veic darbu;
- f) "apakšuzņēmējs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kam ir nodota pilnīga vai daļēja sākotnējo līgumsaistību izpilde;
- g) "juridiska persona" ir jebkura juridiska vienība, kam ir šāds statuss saskaņā ar spēkā esošiem valsts tiesību aktiem, izņemot valstis vai publiskās struktūras, kuras īsteno valsts varu, un starptautiskas publiskās organizācijas;
- h) "pagaidu darba aģentūra" ir jebkura juridiska vai fiziska persona, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem slēdz darba līgumus vai veido darba attiecības ar pagaidu darba aģentūras darbiniekiem, lai tos norīkotu uz laiku strādāt klientu uzņēmumos to uzraudzībā un vadībā;
- i) "īpaši ekspluatējoši darba apstākļi" ir darba apstākļi, tostarp tādi, kas radušies dzimumu diskriminācijas vai cita veida diskriminācijas dēļ, ja pastāv ļoti nesamērīgas atšķirības no likumīgi nodarbināto darbinieku darba apstākļiem, kuri, piemēram, ietekmē strādājošo veselību un drošību, kā arī aizskar cilvēka cieņu;
- j) "tādu trešo valstu valstspiederīgo atalgojums, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi," ir alga vai jebkāda cita atlīdzība naudā vai natūrā, ko darba ņēmējs saņem tiešā vai netiešā veidā no darba devēja par savu darbu un kas ir pielīdzināms atalgojumam, kuru par līdzīgu darbu būtu saņēmuši likumīgi nodarbinātie darba ņēmēji.
- a) pieprasīt, lai trešās valsts valstspiederīgajam pirms darba uzsākšanas būtu derīga uzturēšanās atļauja vai cits uzturēšanās tiesības apliecināošs dokuments un lai viņš to uzrāda darba devējam;
- b) visu nodarbinātības laiku saglabāt uzturēšanās atļaujas vai cita uzturēšanās tiesības apliecināošā dokumenta kopiju vai ierakstu par attiecīgo dokumentu, lai to varētu uzrādīt dalībvalstu kompetentajām iestādēm, ja tās veiktu pārbaudi;
- c) laikposmā, ko nosaka katra dalībvalsts, paziņot dalībvalstu norādītajām kompetentajām iestādēm par trešās valsts valstspiederīgo pieņemšanu darbā.
2. Dalībvalsts var noteikt vienkāršotu paziņošanas kārtību saskaņā ar 1. punkta c) apakšpunktu, ja darba devēji ir fiziskas personas un nodarbinātība ir saistīta ar viņu personiskām vajadzībām.
- Dalībvalstis var noteikt, ka paziņošana saskaņā ar 1. punkta c) apakšpunktu nav vajadzīga, ja nodarbinātai personai ir piešķirts pastāvīgā iedzīvotāja statuss atbilstīgi Padomes Direktīvai 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji ⁽¹⁾.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka darba devējus, kas izpildījuši šā panta 1. punktā minētos pienākumus, nevar saukt pie atbildības par pārkāpumiem, kuri minēti 3. pantā, izņemot gadījumus, ja darba devēji zināja, ka dokuments, kas uzrādīts kā uzturēšanās atļauja vai cita atrašanās atļauja, bija viltots.

3. pants

Nelikumīgās nodarbinātības aizliegums

- Dalībvalstis aizliedz nodarbināt trešo valstu valstspiederīgos, kas tajās uzturas nelikumīgi.
- Minētā aizlieguma pārkāpumiem piemēro šajā direktīvā noteiktās sankcijas un pasākumus.
- Dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 1. punktā minēto aizliegumu tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kas dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, kuru izraidīšana ir atlikta un kuriem ir atļauts strādāt saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

4. pants

Darba devēju pienākumi

- Dalībvalstis darba devējiem uzliek par pienākumu:

5. pants

Finansiālās sankcijas

- Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 3. pantā minētā aizlieguma pārkāpumiem darba devējam piemēro iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas.
- Sankcijas par 3. pantā minētā aizlieguma pārkāpumu ietver:
 - finansiālas sankcijas, kuru apmērs pieaug līdz ar nelikumīgi nodarbināto trešās valsts valstspiederīgo skaitu; un
 - maksājumus nelikumīgi nodarbināto trešo valstu valstspiederīgo atgriešanas izdevumu segšanai gadījumos, kad īsteno atgriešanas procedūru. Tā vietā dalībvalstis var pieņemt lēmumu, ka a) apakšpunktā paredzētajās finansiālajās sankcijās ņem vērā vismaz vidējos atgriešanas izdevumus.

⁽¹⁾ OV L 16, 23.1.2004., 44. lpp.

3. Dalībvalstis var noteikt samazinātas finansiālās sankcijas, ja darba devējs ir fiziska persona, kas nodarbina trešās valsts valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, savām personiskajām vajadzībām un darba apstākļi nav īpaši ekspluatējoši.

6. pants

Atlikušie maksājumi, kas jāveic darba devējiem

1. Attiecībā uz katru 3. pantā minētā aizlieguma pārkāpumu dalībvalstis nodrošina, ka darba devēja pienākums ir samaksāt:

a) visu nelikumīgi nodarbinātajam trešās valsts valstspiederīgajam nesamaksāto atalgojumu. Uzskata, ka atalgojuma līmenis, par ko ir panākta vienošanās, nav zemāks par algu, kas noteikta spēkā esošajos tiesību aktos par minimālo algu, koplīgumos vai saskaņā ar iedibinātu praksi attiecīgajā profesionālajā nozarē, ja vien darba devējs vai darbinieks nevar pierādīt pretējo, vienlaikus vajadzības gadījumā ievērojot obligātos valsts noteikumus par algām;

b) naudas summu, kas līdzvērtīga nodokļiem un sociālā nodrošinājuma iemaksām, kuras darba devējs būtu samaksājis, ja trešās valsts valstspiederīgais būtu nodarbināts likumīgi, ietverot kavējuma naudu un attiecīgos administratīvos sodus;

c) vajadzības gadījumā visus izdevumus saistībā ar atlikušo maksājumu nosūtīšanu uz valsti, kurā atgriezies vai uz kuru ticis atgriezts trešās valsts valstspiederīgais.

2. Lai nodrošinātu efektīvas procedūras 1. punkta a) un c) apakšpunkta piemērošanai un pienācīgi ievērojot 13. pantu, dalībvalstis izveido mehānismus, kas garantē, ka nelikumīgi nodarbināti trešo valstu valstspiederīgie:

a) var iesniegt prasību pret savu darba devēju, ievērojot valsts tiesību aktos noteikto noilgumu, un panākt sprieduma izpildi par darba devēja neizmaksāto atalgojumu, tostarp arī tad, ja viņi jau ir atgriezušies vai atgriezti; vai

b) ja to paredz valsts tiesību akti, var vērsties pie dalībvalsts kompetentās iestādes, lai tā uzsāk neizmaksātā atalgojuma atgūšanas procedūru, šajā gadījumā pašiem neiesniedzot prasību.

Pirms izpildīt lēmumu par atgriešanu, nelikumīgi nodarbinātos trešo valstu valstspiederīgos vispusīgi un objektīvi informē par viņu tiesībām, kas izriet no šā punkta un 13. panta.

3. Piemērojot šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu, dalībvalstis pieņem, ka nodarbinātības attiecību ilgums ir vismaz

trīs mēneši, ja vien, cita starpā, darba devējs vai darbinieks nevar pierādīt pretējo.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv vajadzīgie mehānismi, lai panāktu, ka nelikumīgi nodarbināti trešo valstu valstspiederīgie var saņemt visus šā panta 1.punkta a) apakšpunktā minētos atalgojuma atlikušos maksājumus, kuri ir piedzīti, iesniedzot 2. punktā minētās prasības, arī tad, ja viņi ir atgriezušies vai atgriezti savā valstī.

5. Attiecībā uz gadījumiem, kad uzturēšanās atļaujas uz ierobežotu laiku ir piešķirtas saskaņā ar 13. panta 4. punktu, dalībvalstis saskaņā ar valsts tiesību aktiem lemj par nosacījumiem, ar kādiem drīkst pagarināt minēto atļauju derīgumu līdz brīdim, kad trešās valsts valstspiederīgais būs saņēmis visus sava atalgojuma atlikušos maksājumus, kas atgūti saskaņā ar šā panta 1. punktu.

7. pants

Citi pasākumi

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgā gadījumā arī pret darba devējiem var piemērot šādus pasākumus:

a) uz laiku līdz pieciem gadiem liedz tiesības uz dažām vai visām priekšrocībām, ko saņem ar valsts starpniecību, atbalstu vai subsīdijām, ietverot dalībvalstu pārvaldītos ES līdzekļus;

b) uz laiku līdz pieciem gadiem liedz tiesības piedalīties valsts līgumos, kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru ⁽¹⁾;

c) liek atmaksāt dažus vai visus valsts piešķirtos maksājumus, atbalstu vai subsīdijas, tostarp dalībvalstu pārvaldītos ES līdzekļus, kas darba devējam piešķirti laikā līdz 12 mēnešiem pirms nelikumīgās nodarbinātības fakta konstatācijas;

d) uz laiku vai pastāvīgi slēdz uzņēmumus, kas izmantoti pārkāpuma izdarīšanā, vai uz laiku vai pastāvīgi anulē attiecīgās uzņēmējdarbības licenci, ja tas ir pamatots ar pārkāpuma smagumu.

2. Dalībvalstis var pieņemt lēmumu nepiemērot 1. punktu, ja darba devēji ir fiziskas personas un nodarbinātība ir saistīta ar viņu personiskām vajadzībām.

⁽¹⁾ OV L 134, 30.4.2004., 114. lpp.

8. pants

Apakšuzņēmuma līgumi

1. Ja darba devējs ir apakšuzņēmējs, un neskarot attiecīgus valsts tiesību aktu noteikumus par regresa tiesībām vai valsts tiesību aktu noteikumus sociālā nodrošinājuma jomā, dalībvalstis nodrošina, ka arī darbuzņēmējam, kam darba devējs ir tiešais apakšuzņēmējs, var kopā ar viņu vai vienam pašam noteikt pienākumu samaksāt:

- a) jebkuras saskaņā ar 5. pantu noteiktās finansiālās sankcijas; un
- b) jebkurus atlikušos maksājumus saskaņā ar 6. panta 1. punkta a) un c) apakšpunktu un 6. panta 2. un 3. punktu.

2. Ja darba devējs ir apakšuzņēmējs, dalībvalstis nodrošina, ka galvenajam darbuzņēmējam un ikvienam iesaistītajam apakšuzņēmējam, ja tie zināja, ka darba devējs apakšuzņēmējs nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri uzturas nelikumīgi, var būt jāsamaksā 1. punktā minētos maksājumus kopā ar darba devēju apakšuzņēmēju vai darbuzņēmēju, kuram darba devējs ir tiešais apakšuzņēmējs, vai viņu vietā.

3. Darbuzņēmēju, kas ir izpildījis pienācīgas pārbaudes saistības, kā noteikts valsts tiesību aktos, nesauc pie atbildības saskaņā ar šā panta 1. un 2. punktu.

4. Dalībvalstis savos tiesību aktos var noteikt stingrākas normas attiecībā uz atbildību.

9. pants

Noziedzīgs nodarījums

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizlieguma pārkāpums, kas minēts 3. pantā, ir kvalificējams kā noziedzīgs nodarījums, ja tas ir izdarīts ar nodomu, un visos turpmāk norādītos apstākļos, kā noteikts valsts tiesību aktos:

- a) pārkāpums turpinās vai pastāvīgi atkārtojas;
- b) pārkāpums izdarīts, vienlaikus nelikumīgi nodarbinot ievērojamu skaitu trešo valstu valstspiederīgo, kas uzturas nelikumīgi;
- c) pārkāpums izdarīts īpaši ekspluatējošos darba apstākļos;

d) pārkāpumu izdara darba devējs, kas, kaut arī iepriekš nav apsūdzēts vai notiesāts par nodarījumu saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/629/TI, izmanto trešās valsts valstspiederīgā, kas uzturas nelikumīgi, darbu vai pakalpojumus, apzinoties, ka viņš ir cilvēku tirdzniecības upuris.

e) pārkāpums attiecas uz nepilngadīgu personu nelikumīgu nodarbinātību.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka kūdišana uz 1. punktā minēto apzināto rīcību, tās atbalstīšana un līdzdalība tajā ir sodāma kā noziedzīgs nodarījums.

10. pants

Kriminālsodi

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka fiziskām personām, kas veikušas 9. pantā minētos noziedzīgos nodarījumus, piemēro iedarbīgus, samērīgus un atturošus kriminālsodus.

2. Ja to neliedz vispārējie tiesību principi, šajā pantā paredzētos kriminālsodus var piemērot saskaņā ar valsts tiesību aktiem, neskarot citas sankcijas vai pasākumus, kam nav krimināltiesisks raksturs, un papildus tiem var publicēt tiesas lēmumu attiecīgajā lietā.

11. pants

Juridisko personu atbildība

1. Dalībvalstis nodrošina, ka juridiskās personas var saukt pie atbildības par 9. pantā minētajiem nodarījumiem, ja viņu labā tos izdarījusi jebkāda cita persona, kam juridiskajā personā ir nozīmīgs stāvoklis, rīkojoties individuāli vai kā juridiskas personas struktūrvienība, un kuru pamatā ir:

- a) tiesības pārstāvēt juridisko personu;
- b) pilnvaras pieņemt lēmumus juridiskās personas vārdā; vai
- c) pilnvaras īstenot juridiskās personas kontroli.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka juridisku personu var saukt pie atbildības arī tad, ja 1. punktā minētās personas nepietiekami veiktas uzraudzības vai kontroles dēļ 9. pantā minētos noziedzīgos nodarījumus juridiskās personas labā izdarījusi kāda no tai pakļautībā esošajām personām.

3. Juridiskas personas atbildība saskaņā ar 1. un 2. punktu neizslēdz iespēju ierosināt kriminālprocesu pret fiziskām personām, kas ir 9. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu izdarītāji, uzkūditāji vai atbalstītāji.

12. pants

Sankcijas juridiskām personām

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, ko sauc pie atbildības saskaņā ar 11. pantu, piemēro iedarbīgu, samērīgu un atturošu sodu, kas var ietvert arī 7. pantā minētos pasākumus.

Dalībvalstis var pieņemt lēmumu publiskot to darba devēju sarakstu, kuri ir juridiskas personas un ir saukti pie atbildības par 9. pantā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

13. pants

Sūdzību procedūras atvieglošana

1. Dalībvalstis nodrošina efektīvus mehānismus, ar kuru palīdzību nelikumīgi nodarbinātie trešo valstu valstspiederīgie var iesniegt sūdzības par saviem darba devējiem tieši vai ar to trešo personu starpniecību, kuras norīkojusi dalībvalsts, piemēram, ar arod biedrības vai citas apvienības, vai dalībvalsts kompetentās iestādes starpniecību, ja to paredz valsts tiesību akti.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka trešās personas, kam saskaņā ar valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem ir likumīgas intereses nodrošināt šīs direktīvas ievērošanu, ar mērķi īstenot šo direktīvu drīkst iesaistīties jebkurā administratīvajā procesā vai civilprocesā nelikumīgi nodarbināta trešās valsts valstspiederīgā vārdā vai atbalstot to, ja minētā persona tam piekrīt.

3. Palīdzības sniegšanu trešo valstu valstspiederīgajam sūdzību iesniegšanā nevajadzētu uzskatīt par neatļautas uzturēšanās atbalstīšanu saskaņā ar Padomes Direktīvu 2002/90/EK (2002. gada 28. novembris), ar ko definē neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu⁽¹⁾.

4. Attiecībā uz 9. panta 1. punkta c) vai e) apakšpunktā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem dalībvalstis valsts tiesību aktos definē nosacījumus, ar kādiem tās var katrā atsevišķā gadījumā izsniegt uzturēšanās atļaujas konkrētiem trešo valstu valstspiederīgajiem uz ierobežotu laiku, kas saistīts ar attiecīgo valsts iestāžu procedūru ilgumu, līdzīgi, ka to dara attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas Direktīvas 2004/81/EK noteikumi.

14. pants

Pārbaudes

1. Dalībvalstis nodrošina, ka to teritorijā veic efektīvas un pienācīgas pārbaudes, lai kontrolētu vai netiek nodarbināti to trešo valstu valstspiederīgie, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi. Šādas pārbaudes galvenokārt balstās uz riska novērtējumu, ko veic dalībvalstu kompetentās iestādes.

2. Lai uzlabotu pārbaudu efektivitāti, dalībvalstis, pamatojoties uz riska novērtējumu, regulāri apzina savā teritorijā uzņēmējdarbības nozares, kurās nodarbina lielu skaitu trešo valstu valstspiederīgo, kas uzturas nelikumīgi.

Dalībvalstis katru gadu līdz 1. jūlijam paziņo Komisijai to pārbaudu rezultātus, kuras iepriekšējā gadā veiktas katrā no šīm nozarēm, norādot gan pārbaudu skaitu, gan pārbaudīto darba devēju procentuālo īpatsvaru katrā nozarē.

15. pants

Labvēlīgāki noteikumi

Šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības pieņemt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem tie attiecas saistībā ar 6. un 13. pantu, ja šādi noteikumi nav pretrunā šai direktīvai.

16. pants

Ziņojumu sniegšana

1. Komisija līdz 2014. gada 20. jūlijam un pēc tam ik pēc trim gadiem iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, vajadzības gadījumā iekļaujot priekšlikumus, lai grozītu 6., 7., 8., 13. un 14. pantu. Šajā ziņojumā Komisija jo īpaši pārbauda, kā dalībvalstis īsteno 6. panta 2. un 5. punktu.

2. Dalībvalstis nosūta Komisijai visu informāciju, kas ir vajadzīga, lai izstrādātu 1. punktā minētos ziņojumus. Informācijā ietver saskaņā ar 14. panta 1. punktu veikto pārbaudu skaitu un rezultātus, pasākumus, kas piemēroti saskaņā ar 13. pantu un, ciktāl iespējams, saskaņā ar 6. un 7. pantu piemērotos pasākumus.

17. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2011. gada 20. jūlijam. Dalībvalstis šos pasākumus tūlīt dara zināmus Komisijai.

⁽¹⁾ OV L 328, 5.12.2002., 17. lpp.

Pieņemot minētos tiesību aktus, dalībvalstis tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara zināmus Komisijai to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņēmušas jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

18. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

19. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu.

Briselē, 2009. gada 18. jūnijā

Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs
H.-G. PÖTTERING

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs
Š. FÜLE